

שבועות מו

משה שווערד

1. תוספות מסכת שבועות דף מה עמוד א

אפילו קצץ נמי - וא"ת והא ה"ל כאיני יודע אם גזלתיך דפטרי רב נחמן ורבי יוחנן בהגוזל בתרא (שם) ובהשואל (ב"מ דף צז:) וי"ל דהתם לא מודה מידי אבל הכא שמודה במקצת ה"ל כמנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא נ' ונ' לא ידענא דאמרינן התם מתוך שאינו יכול לישבע משלם.

2. תוספות מסכת שבועות דף מה עמוד א

קציצה ודאי מידכר דכירי אינשי - לא קאמר המע"ה ואי לא מייתי ראייה מפסיד אלא ישבע בעה"ב ויפסיד אומן כדאמר לקמן וא"ת ולישני ליה כגון ששכרו שלא בעדים ונאמן מתוך שיכול לומר לא שכרתיך מעולם כדאמרי' בסמוך וי"ל דשאני הכא דמודה במקצת לא היה יכול להעיז ולכפור הכל אי נמי דלקמן מוקי לה בשכרו בעדים דומיא דרישא.

3. תוספות מסכת שבועות דף מו עמוד א

לא קצצתי לך אלא אחת - ע"כ איירי כגון דאמר שעדיין לא פרע אותה אחת דאי פרעה כבר ה"ל כופר הכל ובסמוך מוקמי' לה כרבי יהודה דבעי הודאה במקצת וקשה דבעבר זמנו אמאי המע"ה והא מפרש לעיל טעמא משום דחזקה אין בעה"ב עובר בבל תלין ואין שכיר משהה שכרו והכא הרי השהה והרי עבר.

4. ר"י מיגאש מסכת שבועות דף מה עמוד א

הרי למדנו דלגבי קציצה היא דלית בה הודאה במקצת תקון רבנן על בעל הבית שבועה כעין דאורייתא כי היכי דלא ליזיל שכיר בפחי נפש ולא תקינו ליה גבי שכיר למשתבע ולמישקל משום דקציצה ודאי מדכר דכיר לה ודלגבי קציצה תקינו שבועה אבעל הבית ואע"ג דלא מחייב מידי דהא לאו מודה במקצת הוא ויהבו ליה טעמא למאי דתקינו ליה גבי בעל

הבית ולא תקינו ליה גבי שכיר משום דקציצה מדכר דכיר לה מכלל דשבועה דתקינו אשכיר בענין נתתי ולא נטלתי נמי דיהבו בה טעמא למאי דתקינו ליה גבי שכיר משום דבעל הבית טריד בפועליו הוא ואישתלויי מישתלויי דהך שבועה גופה דתקינו לה אבעל הבית גבי קציצה היא דאי לאו דבעל הבית טריד בפועליו הוא הוה ליה דינא דנתתי ולא נטלתי ודינא דקציצה חדא מילתא הוא והוה מחייבי ככולהו שבועה שבועה כעין דאורייתא אבעל הבית בתקנתא השתא דבעל הבית טרוד בפועליו ואישתלויי מישתלויי בנתינה עקרוה רבנן להך שבועה לתקנתא מבעל הבית ושדויה אשכיר הכין הוא פירושיה דהאי מימרא ופירושה דזקא ומעליא הוא וסליק אליבא דשמעתתא: הא דאמרינן תקנות קבועות שנו כאן אם תשאל מאי שנא האי תקנתא דקא קרי לה קבועות מכולהו תקנתי דעלמא היינו טעמא משום דעיקר האי שבועה אבעל הבית אתקנה כדברירנן לעיל דמעקר הוא דעקרוה מבעל הבית ושדויה אשכיר ולהכי קא קרי לה קבועות כלומר נעקרה מכאן ונקבעת כאן.

5. רמב"ם יד החזקה הלכות שכירות פרק יא

(א) מצות עשה ליתן שכר השכיר בזמנו שנאמר ביומו תתן שכרו וגו' ואם איחרו לאחזר זמנו עובר בל"ת שנאמר ולא תבוא עליו השמש ואין לוקינן עליו שהרי הוא חייב לשלם אחד שכר האדם ואחד שכר הבהמה ואחד שכר הכלים חייב ליתן בזמנו ואם איחר לאחזר זמן עובר בל"ת וגר תושב יש בו משום ביומו תתן שכרו ואם איחרו אינו עובר בל"ת:

(ב) כל הכובש שכר שכיר כאילו נטל נפשו ממנו שנאמר ואליו הוא נושא את נפשו ועובר בארבע אזהרות ועשה עובר משום בל תעשוק ומשום בל תגזול ומשום לא תלין פעולת שכיר ומשום לא תבא עליו השמש ומשום ביומו תתן שכרו אי זהו זמנו שכיר יום גובה כל הלילה ועליו נאמר לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר ושכיר לילה גובה כל היום ועליו נאמר ביומו תתן שכרו ושכיר שעות של יום גובה כל היום ושכיר שעות של לילה גובה כל הלילה שכיר שבת שכיר חדש שכיר שנה שכיר שבוע יצא ביום גובה כל היום יצא בלילה גובה כל (אותו) הלילה:

(ג) נתן טליתו לאומן וגמרה והודיעו אפילו איחרו עשרה ימים כל זמן שהכלי ביד האומן אינו עובר נתנה בחצי היום כיון ששקעה עליו חמה עובר משום בל תלין שהקבלנות כשכירות היא וחייב ליתן לו בזמנו:

(ד) האומר לשלוחו צא ושכור לי פועלים אמר להם שכרכם על בעה"ב שניהם אינן עוברין משום בל תלין זה לפי שלא שכרן וזה לפי שאין פעולתן אצלו ואם לא אמר להם שכרכם על בעל הבית השליח עובר אין השוכר עובר אלא בזמן שתבעו השכיר ולא נתן לו אבל אם לא תבעו או שתבעו ולא היה לו מה יתן לו או שהמחהו אצל אחר וקבל ה"ז פטור:

(ה) המשהה שכר שכיר עד אחר זמנו אע"פ שכבר עבר בעשה ול"ת ה"ז חייב ליתן מיד וכל עת שישהה עובר על לאו של דבריהם שנאמר אל תאמר לרעך לך ושוב:

(ו) כל שכיר ששכרו בעדים ותבעו בזמנו ואמר בעל הבית נתתי לך שכרך והשכיר אומר לא נטלתי כלום תקנו חכמים שישבע השכיר בנקיטת חפץ ויטול כדין כל נשבע ונוטל מפני שבעל הבית טרוד בפועליו וזה השכיר נושא נפשו לזה אפילו היה השכיר קטן השכיר נשבע ונוטל שכרו שלא בעדים מתוך שיכול לומר לא היו דברים מעולם ולא שכרתיך נאמן לומר שכרתיך ונתתי לך שכרך וישבע בעל הבית היסת שנתן או שבועת התורה אם הודה במקצת כשאר הטענות היה לו עד אחד ששכרו אינו מועיל לו כלום וכן אם תבעו אחר זמנו אע"פ ששכרו בעדים המוציא מחבירו עליו הראייה ואם לא הביא ראייה ישבע בעל הבית היסת הביא ראייה שתבעו כל זמנו ה"ז נשבע ונוטל כל אותו היום של תביעה כיצד היה עושה עמו ביום שני עד הערב זמנו כל ליל שלישי וביום השלישי אינו נשבע ונוטל ואם הביא עדים שהיה תובעו כל ליל שלישי ה"ז נשבע

ונוטל כל יום שלישי אבל מליל רביעי והלאה המוציא מחבירו עליו הראייה וכן אם הביא עדים שהיה תובעו והולך עד יום ה' ה"ז נשבע ונוטל כל יום ה':

(ז) בעה"ב אומר שתים קצצתי לך והשכיר אומר שלש קצצתי לי לא תקנו חכמים שישבע השכיר כאן אלא המוציא מחבירו עליו הראייה ואם לא הביא ראייה אע"פ שכבר נתן לו שתים או שאמר לו הילך הרי בעל הבית נשבע בנקיטת חפץ ודבר זה תקנת חכמים הוא כדי שלא ילך השכיר בפחי נפש בד"א בששכרו בעדים ולא ידעו כמה פסק לו ותבעו בזמנו אבל אם שכרו שלא בעדים או שתבעו אחר זמנו ישבע בעה"ב היסת שלא קצץ לו אלא מה שכבר נתן לו או שלא נשאר לו אצלו אלא זה שאמר לו הילך כדין כל הטענות:

(ח) הנותן טליתו לאומן אומן אומר ב' קצצתי לי והלה אומר לא קצצתי אלא אחד כל זמן שהטלית ביד האומן אם יכול לטעון שהיא לקוחה בידו הרי האומן נשבע בנקיטת חפץ ונוטל ויכול לטעון שהיא בשכרו עד כדי דמיה ואם יצאת טלית מתחת ידו או שאין לו בה חזקה ואינו יכול לטעון שהיא לקוחה בידו המוציא מחבירו עליו הראייה ואם לא הביא ראייה ישבע בעל הטלית היסת או שבועת התורה אם הודה במקצת כדין כל הטענות שאין זה כדין השכיר:

(ט) שכיר הבא להשבע אין מחמירין עליו ואין מגלגלין עליו כלל אלא נשבע שלא נטל ויטול ולכל הנשבעין אין מקילין חוץ מן השכיר שמקילין עליו ופותחין לו תחלה ואומרים לו אל תצער עצמך השבע וטול אפילו היה שכרו פרוטה אחת ובעה"ב אומר נתתיה לא יטול אלא בשבועה וכן כל הנשבע ונוטל אפילו לא יטעון אלא פרוטה אחת לא יטול אותה אלא בשבועה כעין של תורה:

6. שערים מצויינים בהלכה

וא"ר יהודה אימתי בזמן שאמר לו תן לי שכרי וכו'. מפרש בשו"ת נוב"י (מהד"ת חו"מ סי' יט) דטעמיה דר"י כיון שבעה"ב טרוד טועה הוא, וחששו שישבע על הספק, שיטעה ויסבור שנתן, ועשאוהו בזה כחשוד על השבועה, שכנגדו נשבע ונוטל, וא"כ שבועת השכיר מדינא הוא, ולא

בשביל להפיס דעתו, ועיי"ש מה שפירש בכונת הר"ן כאן.

7. תוספות מסכת שבועות דף מו עמוד א

ורבנן סברי דבדרבנן נמי עבדינן תקנתא - לא דמי להא דאמר' בפרק שבועת הדיינין (לעיל דף מא.) גבי שכנגדו חשוד על השבועה דמדרבנן לא מפכינן שבועה דתקנתא לתקנתא לא עבדינן דהתם בתחלה נתקנה על החשוד ולא רצו לעוקרה אבל הכא מעיקרא מתקנינ' לה על השכיר.

8. כולל עיון הדף

בעה"ב ושכיר שנחלקו ביניהם כדלהלן, האם השכיר נשבע ונוטל?

בכופר בעה"ב בכלל	במודה בעה"ב במקצת	בנחלקו כמה קצץ
המוציא מחבירו עליו הראיה [3]	לרבנן: המוציא מחבירו עליו הראיה [1] לר' יהודה: שכיר נשבע ונוטל [2]	
לרבנן: שכיר נשבע ונוטל לר' יהודה: המוציא מחבירו ע"ה	שכיר נשבע ונוטל	בנחלקו אם נתן לו שכרו

[1] ס"ל לרבנן דדוקא בנחלקו אם נתן לו שכרו אז נאמן השכיר ונשבע כדי לפייס את בעה"ב, אולם גבי קציצה מדכר דכירי ולא נאמן השכיר להשבע וליטול.

[2] ס"ל שאין חילוק בין נחלקו אם נתן לו שכרו או נחלקו בקציצה, ובשניהם שייכת שבועת השכיר.

[3] ולרבנן הוא מהטעם הנ"ל דקציצה מדכר דכירי, ולר' יהודה הטעם דכל מה שהפכו את השבועה הוא רק כשיש שבועה מה"ת כגון במודה במקצת, אבל לעשות תקנה לתקנה, היינו לתקן שבועה בכופר הכל ולהפכה זה לא עשו.

9. תוספות מסכת שבועות דף מו עמוד א

עביד איניש דגזים ולא עביד - פירש ברוקח דוקא בסתם אדם אבל במוחזק לכך לא וכן נראה ...

10. שערים מצויינים בהלכה

הכא נמי דגזים ולא עביד. הקשה במאירי, מה דמיון מזו לזו, דבזו של גרזן לא ראוהו נכנס בשדה שהדקל בתוכו, שאלמלא ראוהו ודאי חייב, וכתב דמכאן ראייה שאפי' ראוהו שנכנס לשדה פטור, והביא ראייה מהא דלעיל (לד.) בגמל האוחז ונמצא גמל הרוג

11. דף על הדף שבועות דף מו עמוד א

בגמ': מי לא אמר ר"נ האי מאן דנקיט נרגא בידו' כו' אלמא עביד איניש דגזים ולא עביד כו'. לכאן קשה דיש לחלק דשאני התם שכבר התחיל במעשה, שנכנס לבית חבירו בלי רשותו, משא"כ גבי איזיל ואקטול דקלא דפלניא, דלא התחיל בשום מעשה, מקרי דיבור בעלמא, ועביד איניש דגזים ולא עביד. וכתב החתם סופר (בשו"ת יו"ד סי' שכ"ו) דמזה מוכח דדינו של ר"נ קיים, אף אם החזיק נרגא וכבר נכנס אצלו ברשותו ואומר שהולך לקצוץ הדקל, אפ"ה אמרינן דגזים איניש ולא עבד, כל זמן שלא עשה מעשה בגוף הדבר בפועל.

ועל פי זה פסק במי שאמר שהולך לאבד א"ע לדעת, וראינו אותו עולה לגג, ואח"כ מצאו אותו מת, עדיין יש לומר שהרוח הפילה אותו, ומה שגזים ואמר שימית א"ע וראינו גם כן אח"כ אותו עולה לגג, אין מזה ראי', דעביד איניש דגזים ולא עביד.

12. תוספות מסכת שבועות דף מו עמוד א

בטוענו כלים הניטלין תחת כנפיו - והכירו העדים במקצתם והוא טוען שהטמין יותר ממה שראו העדים ...

13. רא"ש על שבועות פרק שביעי - סימן ה

גמ' ודלמא לא משכן מי לא א"ר נחמן האי מאן דנקיט נרגא ואמר איזיל ואיקטליה לדיקלא דפלניא ואשכחיה דקטיל ושדי לא אמרינן דאיהו קטליה דעבד איניש דגזים ולא עביד אימא ומשכנו. וליחזי מאי משכנו אמר רבה בב"ה א"ר יוחנן בטוענו כלים הניטלין תחת כנפיו וכגון שראו העדים שהטמין כלים שאין יכול לכפור ולומר שלא הטמין כלום אי נמי ידעו במקצת כלים שהטמין והוא טוען שהטמין יותר ממה שידעו העדים דא"ר יהודה ראוהו שהטמין כלים תחת כנפיו ויצא [דף מו ע"ב] ואמר לקוחין הן בידי אין נאמן ולא אמרן אלא בבעל הבית שאין עשוי למכור כליו אבל בבעל הבית העשוי למכור נאמן ובעל הבית שאין עשוי למכור נמי לא אמרן אלא בדברים שאין דרכן להטמין אבל דברים שדרכן להטמין נאמן דאמרינן דלמא דמי איצטרך ליה וזבין ושאין דרכן להטמין נמי לא אמרן אלא באיניש דלא צניע אבל באיניש דצניע אורחיה הוא ובאיניש דלא צניע נמי לא אמרן אלא שזה אומר שאולין וזה אומר לקוחין אבל זה אומר לקוחין וזה אומר גנובים לאו כל כמיניה דאחזוקי אינשי בגנבי לא מחזקינן ואפי' אית בהו כל הנך צדדין לריעותא ודקדק רב אלפס ז"ל מדקאמר אחזוקי אינשי בגנבי לא מחזקינן שמעינן דאם היה מוחזק ומפורסם בגנב וראוהו שהטמין כלים תחת כנפיו ואמר לקוחין הן בידי אם בעל הבית שאין עשוי למכור כליו וזה אומר גנובין הן נאמן דהא מוחזק ועומד מעיקרא בגנב:

14. רמב"ם יד החזקה הלכות גזלה ואבדה פרק ד

(א) קנס קנסו חכמים לגזלנין שיהיה הנגזל נשבע על כל מה שיטעון ונוטל מן הגזלן והוא שיהיה זה מוחזק שגזלו בשני עדים:

(ב) כיצד הרי שנכנס לתוך בית חבירו למשכנו בפני עדים ולא היה תחת כנפיו כלום ויצא וכלים מוטלין לו תחת כנפיו ולא ידעו העדים מה הן בעל הבית אומר כך וכך גזלתני בין שאמר הגזלן מעולם לא נכנסתי ולא נטלתי כלום בין שאמר נכנסתי למשכן כמו שאמרו העדים אבל לא נטלתי ולא היה תחת כנפי אלא כלים שלי בין שאמר נטלתי כלי זה ובעל הבית טוען שנטל זה וכלי אחר הרי בעל הבית נשבע בנקיטת חפץ ונוטל כל מה שיטעון:

(ג) במה דברים אמורים בשטען דברים שהוא אמוד בהן או שהוא אמוד שמפקידין אצלו אותן הדברים שטען וטען בדברים שאפשר שינטלו תחת הכנפים כמו שהעידו העדים:

(ד) ראוהו עדים שנכנס למשכן את חבירו ולא ראוהו בעת שיצא או שיצא ואין נראה תחת כנפיו כלום ובעל הבית טוען ואומר כך וכך נטל אפילו אמר מעולם לא נכנסתי שהרי מכחיש את העדים הרי זה פטור שאם אמר נכנסתי ולא נטלתי נשבע שבועת הסת שלא נטל כלום והולך שאפשר שיכנס לגזול ולא גזל:

15. כולל עיון הדף

דברים העשויים להשאל ולהשכיר, האם מוציאים אותם מהאומר לקוחין הן בידי באופנים דלהלן? [תד"ה בקונטרס].

לרש"י	כשראינו שהטמין והוא לא צנוע	כשלא הטמין או שהוא צנוע
לתוס'	מוציאים	לא מוציאים [4]
	מוציאים	מוציאים [6]

לשיטת תוס' [6] שגם בשאר ספרים מיקרי דברים העשויים להשאל ולהשכיר, אם הכיר ספריו אצל חבירו ולא היתה מחתרת חתורה וכו', האם נאמן?

לרבינו תם	באדם שרגיל עמו	באדם שאינו רגיל עמו
למורי ה"ר דודי	לא נאמן [7]	לא נאמן
	נאמן	לא נאמן

[4] ביאר תוס' שלגיסת רש"י: שלא אמרן אלא בדברים העשויין להשאל ולהשכיר, הכוונה שלא אמרו שלא נאמן לומר לקוחין הן בידי בדברים שאין דרך להטמין והוא הטמין וגם הוא אדם בינוני שלא צניע. ומבואר שאם היו דברים שרגילים להטמין או שהוא אדם צניע, איה"נ יהיה נאמן. והוקשה לתוס' שמזה שרבה אפיק זוגא דטרבלא - משמע שלא נאמן לומר לקוחין הן בידי אפי' באופן שלא הטמין או שהוא צניע. ובטעם זה לחודא שהוא דבר שעשוי להשאל ולהשכיר מפקינן. ועי' תוס' רא"ש.

[5] ס"ל כנ"ל שבדבר שעומד להשאל ולהשכיר תמיד מוציאים, אפי' כולו לטיבותא לצד הטוען שלקחן, ואפי' טען בעה"ב גנובין הם - שבעלמא לא נאמן בזה - כאן נאמן להוציא ממנו.

[6] אולם רש"י בשם ר' יצחק הלוי ס"ל שרק ספרי דאגדתא שאין משתמשים בהם תדיר חשוב ספרים העשויים להשאל ולהשכיר, אבל לא שאר ספרים.

[7] ס"ל דכיון שלא טוען שהשאלים לו, אלא אומר שנגנבו ממנו ונמכרו לזה ורצה להיות נאמן במגו שהיה אומר שהוא השאלים לו - הוי מגו להוציא - ומגו להוציא לא אמרין.

16. שערם מצויינים בהלכה

לאחזוקי איניש בגנבי לא מחזקינן. כתבו
 הרי"ף (כו: מדפי הרי"ף) והרא"ש
 (סי' ה) והמרדכי (סי' תשעה) דדוקא באיניש
 דלא מוחזק ומפורסם בגניבה, אבל מוחזק
 ומפורסם לא. וכ"כ התוס' לעיל (ע"א ד"ה

17. דף על הדף שבועות דף מו עמוד ב

בגמ': אבל בגנובין לאו כל כמיני, לאחזוקי איניש בגנבי לא מחזקינן. מבואר כאן, דחזקה שכל מה שתחת יד האדם הרי הוא שלו, הוא מטעם אחזוקי אינשי בגנבי לא מחזקינן.

18. קובץ שעורים חלק ב סימן ט

(ב) והנה הא דאמרינן חזקה כל מה שבידו הוא שלו הטעם הוא דתפיסתו מוכחת דמאין בא לידו כיון דאחזוקי אינשי בגנבי לא מחזקינן והיכא דליכא הוכחה מהתפיסה כגון בגזירות או בדברים העשויין להשאל ולהשכיר לא מהניא תפיסתו דמוקמינן ליה בחזקת מרא קמא ולכאורה קשה דנהי נמי דליכא הוכחה מתפיסתו שהוא שלו אבל מ"מ הרי

הוא מוחזק והמע"ה ובמטלטלין מוחזק עדיף מחזקת מרא קמא כמבואר פ' השואל גבי המחליף פרה בחמור דדוקא היכא דקיימא באגם מהניא חזקת מ"ק אבל לא היכא דקיימא ברשותא דהד מינייהו עיי"ש ובדינא דמוחזק אין חילוק כלל בין תפיסתו מוכחת עליו או לא דהא בספק בכורות אמרינן המע"ה אף שאין בזה שום בירור שאינו בכור דדין מוחזק אינו כלל מטעם בירור המעשה אלא דהכי דינא דבספק ממון אין מוציין מיד המוחזק.

(ג) אבל באמת הדבר פשוט דדינא דמוחזק לא שייך אלא בספק דררא דממונא דזה נקרא ממון המוטל בספק אבל היכא שהספק בא ע"י טענותיהם בכה"ג לא מיקרי ממון המוטל בספק וממילא לא שייך הכא דינא דמוחזק וכמו דבאיסורין לא מהניא חזקת היתר אלא בספק גמור אבל לא בחסרון ידיעה גרידא ה"נ דינא דמוחזק בממון אינו אלא בספק לב"ד בלא טענותיהם ומשו"ה לא מהניא תפיסה היכא דליכא דררא דממונא אלא היכא שתפיסתו מוכחת עליו שהוא בודאי שלו דאל"כ האיך בא לרשותו דאחזוקי אינשי בגנבי לא מחזקינן וזה אינו מטעם מוחזק אלא דאנן סהדי שהוא בודאי שלו וכלישנא דגמרא דאנן סהדי מאי דתפיס האי דידיה הוא ומאי דתפיס האי דידיה הוא דבשנים אוהזין בטלית דליכא דררא דממונא אינו

מטעם מוחזק אלא משום אנו סהדי דכל מה שבידו הוא שלו אבל בגודרות ובדברים העשויין להשאיל ולהשכיר דאין תפיסתו מוכחת אינו נאמן לומר שהוא שלו ומוקמינן בחזקת מרא קמא כיון דליכא בכה"ג דינא דמוחזק דאין ספק מוציא מידי ודאי.

19. שערים מצויינים בהלכה

בהן תדיר וכו'. כוונתו להא דאמרו במס' גיטין (ס:) דר' יוחנן ור"ש בן לקיש מעייני בספרי דאגדתא בשבתא, ובמס' סוטה (מ. ד"ה ר"א דרש באגדתא) הבאנו כמה ראיות דבשבת למדו אגדה, ומבואר שלא היו לומדים תדיר בספרי דאגדתא רק בזמנים ידועים, ועיי"ש שהארכנו בזה. ועי' בדברינו במס' גיטין (שם) דבראשונה צריך ללמוד גמרא ופרש"י ותוס' בעיון ופוסקים אחרים. ועי' בנועם אלימלך (פ' אמור ד"ה או יאמר אלה).

ומשמע מדברי רש"י שלא היו שכיח שיעסקו באגדתא רק אחדים. וכן מצינו במס' שבת (פח:) מ"ט לא שכיחת קמיה דר"פ כו' דמעיינא באגדתא. וכן מצינו במס' חגיגה (יד.) א"ל ראב"ע עקיבא מה לך אצל הגדה כלך מדברותיך אצל נגעים ואהלות. ועי' במס' גיטין (ס:) דר"י ור"ל מעייני בספרי דאגדתא בשבתא. ועי' בקרבן העדה (שבת פט"ז ה"א) שהיו מרחקים האגדות שחששו שיעזבו ההלכות. ועי' מה שהארכנו במס' סוטה (מ. ד"ה ואפ"ה) בענין לימוד אגדה. וע"ע בדברינו במס' חולין (קלו. ד"ה אנו – ועי').

וספרא דאגדתא מיתמי. פרש"י ודוקא ספרי דאגדתא שאין אדם עשוי ללמוד

20. תוספות מסכת שבועות דף מו עמוד ב

וספרא דאגדתא - נראה דכ"ש שאר ספרים שדרך להשאילן יותר כדאמרי' בפרק נערה בכתובות (דף ג.) וצדקתו עומדת לעד זה הכותב ספרים ומשאילן לאחרים ...

21. שערים מצויינים בהלכה

וספרא דאגדתא. פרש"י שאין אדם עשוי ללמוד בהם תדיר, אבל שאר ספרים אינן עשויין להשאיל ולהשכיר לפי שמתקלקלין וכו' נעי' בחי' הריטב"א ב"מ כט: כיון דאיכא קפידא לקלקול הספר לא ניחא ליה למעבד מצוה בממוניה, דהא יצא שכרו בהפסדו, דלמחר לא יהיה לו ספר במה ללמוד. ובתוס' כתבו נראה דכל שכן שאר ספרים שדרך להשאילן כדאמרינן במס' כתובות (ג.) וצדקתו עומדת לעד, זה הכותב ספרים ומשאילן לאחרים נועי' בספר חסידים (סי' תתסט) שיכתוב ויקשור כל ספר בפני עצמו. ועי' ברמב"ם (טוען פ"א ה"י) דספרי אגדה הם דברים העשויין להשאיל ולהשכיר, ושאר ספרים אינם בכלל דין זה. ועיי"ש בהגה"מ דהרמב"ם ס"ל כרש"י. ובחי' הריטב"א מפרש, דהכל לפי מה שהוא השואל והמשאיל, כי כודאי מצוה לאדם

להשאיל ספרו, כשאינו צריך לו לעצמו, למי ששומרו כראוי, אבל לא למי שמקלקלו, וכדפרש"י, וכש"כ למי שאינו רגיל בלימוד דלא הוה עשוי להשאיל, והכל לפי בני אדם, וגם יש בני"א קפדנים ואינם רוצים לעשות מצוה זו. וברא"ש כתב בשם ר"ת, דתלוי בראות עיני הדיין באהבת איש את רעהו, ולפי מנהג המקום ולפי הספרים, כי יש ספרים נחמדים שאין דרכן להשאיל. וכ"כ בשטמ"ק (בי"ק קיד.) בשם הר"י יהונתן. ועי' בטור (חור"מ סי' עב) ובבב"י (שם) ובתשו' מהר"ם רוטנברג (ד"פ סי' תפ).

22. שו"ע אורח חיים - סימן יד

(ד) מותר ליטול טלית חבירו ולברך עליה, ובלבד שיקפל אותה אם מצאה מקופלת:
הגה - וה"ה בתפילין (נ"י פרק הספינה), אבל אסור ללמוד מספרים של חבירו (טז) בלא דעתו, דחיישינן שמא יקרע אותם בלמודו (נ"י הלכות קטנות):

23. משנה ברורה סימן יד

(טז) בלא דעתו – אפילו באקראי בעלמא דחיישינן שמא יקרא בהן הרבה עד שיתקרעו מרוב המשמוש. והעולם נוהגין כשמוציאין סידור תפלה או מחזור בבהכ"נ שלוקחין אותו כדי להתפלל בו וא"י היתר לזה דמ"ש סידור מספרים [פמ"ג]:

24. ביאור הגר"א אורח חיים סימן יד

אבל אסור כו'. כמש"ש השואל ס"ת כו' מ"ד כו' והטעם דבמקום פסידא לא אמרינן ניחא כו' וז"ש לעיל ובלבד כו' וכמ"ש בבכורות י"ח ב' ר"ט סבר כו' ור"ע סבר כו':